

ABC o HPV

Abeceda o človeških papilomavirusih

Za moje zdravje gre.

STARŠI, DOVOLITE, DA SE CEPIM.

Kaj so človeški papilomavirusi?

Človeški papilomavirusi (okrajšano HPV) so velika družina virusov. Poznamo okoli 200 genskih različic, od katerih jih 45 povzroča okužbe spolovil, rodil in predela okoli zadnjika. Povzročajo razne spremembe epitelijskih celic, največkrat genitalne bradavice, lahko pa tudi nekatere vrste rakov. Bradavice najpogosteje povzročata tipa HPV 6 in HPV 11; nastanejo že po nekaj tednih ali šele po več mesecih ali letih po okužbi.

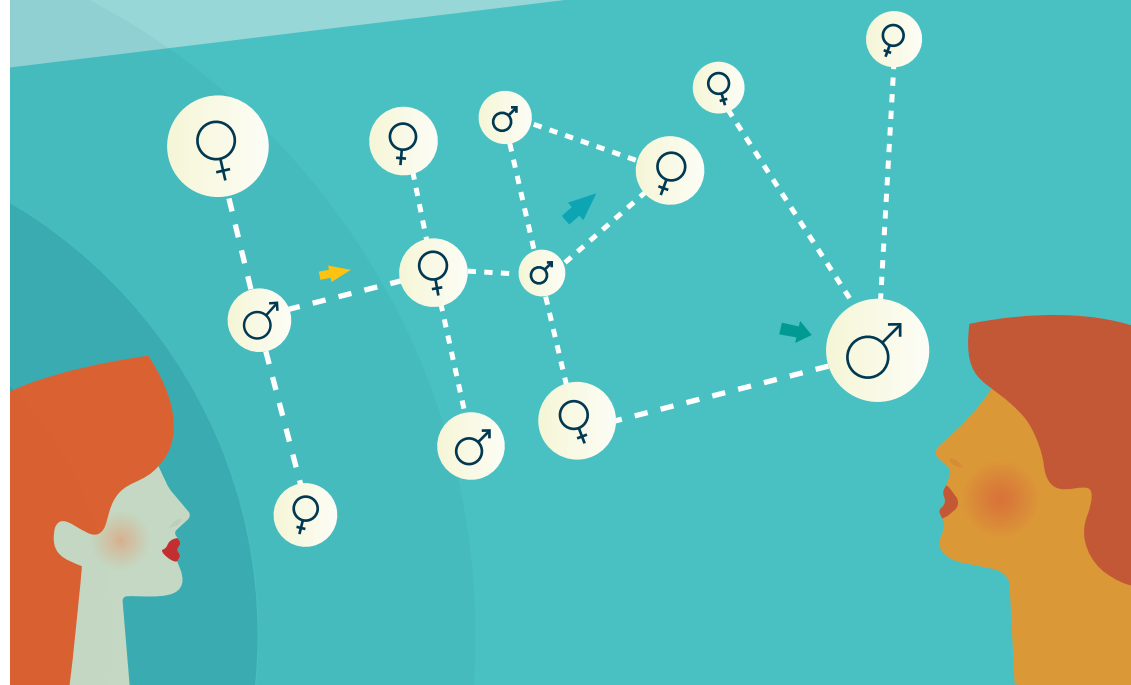
Skupina okrog 12 genotipov HPV lahko huje ogroža človekovo zdravje. So namreč rakotvorni, predvsem tipa 16 in 18. Tako pri ženskah kot tudi pri moških povzročajo predrakave in rakave spremembe na spolovilih, zadnjični odprtini in v ustnem žrelu.

Kako se prenaša okužba s HPV?

Okužba s HPV je ena izmed najpogostejših spolno prenosljivih okužb. Prenša se z neposrednim stikom kože ali sluznice pri spolnih odnosih in drugih intimnih stikih. Ker so HPV zelo kužni, se z njimi okuži vsaj enkrat v življenju večina spolno aktivnih žensk in moških, ki imajo več kot enega samega spolnega partnerja/partnerko. Okuženi običajno nimajo prav nobenih težav in zato lahko nevede širijo okužbo.

Prva okužba s HPV je najpogostejša pri mladostnikih in mlajših odraslih, starih od 15 do 25 let.

Kakšna je povezava med okužbo s HPV in rakom materničnega vratu ter drugimi raki?

V večini primerov imunski sistem premaga okužbo s HPV; viruse izloči iz telesa v letu ali dveh. Če mu jih ne uspe premagati, virusi ostanejo v celicah materničnega vratu in lahko v njih še po več letih povzročijo spremembe, tudi raka. Okužbe ali že nastale predrakave spremembe ne slabšajo počutja in ne povzročajo ginekoloških težav, zato se jih ženska sploh ne zaveda. Prav zato ji tudi zdravniki ne morejo odgovoriti na vprašanje, kdaj se je okužila.

Dolgotrajna okužba z najhujše ogrožajočima tipoma HPV 16 ali 18 ali nekaterimi drugimi tipi (HPV 31, 33, 45, 52, 58) je najpogostejši vzrok za nastanek raka materničnega vratu.

HPV 16

HPV 18

HPV 31

HPV 33

HPV 45

HPV 52

HPV 58

Kako je z okužbo s HPV pri moških?

Pri spolnih odnosih ali intimnih stikih se lahko okužijo tudi moški. Okužba pri njih poteka še bolj prikrito kot pri ženskah.

Ali je mogoče okužbo s HPV preprečiti?

Da, okužbo s HPV je mogoče preprečiti. Najučinkovitejša načina preprečevanja sta:

Premišljena,
zdrava in varna
spolnost

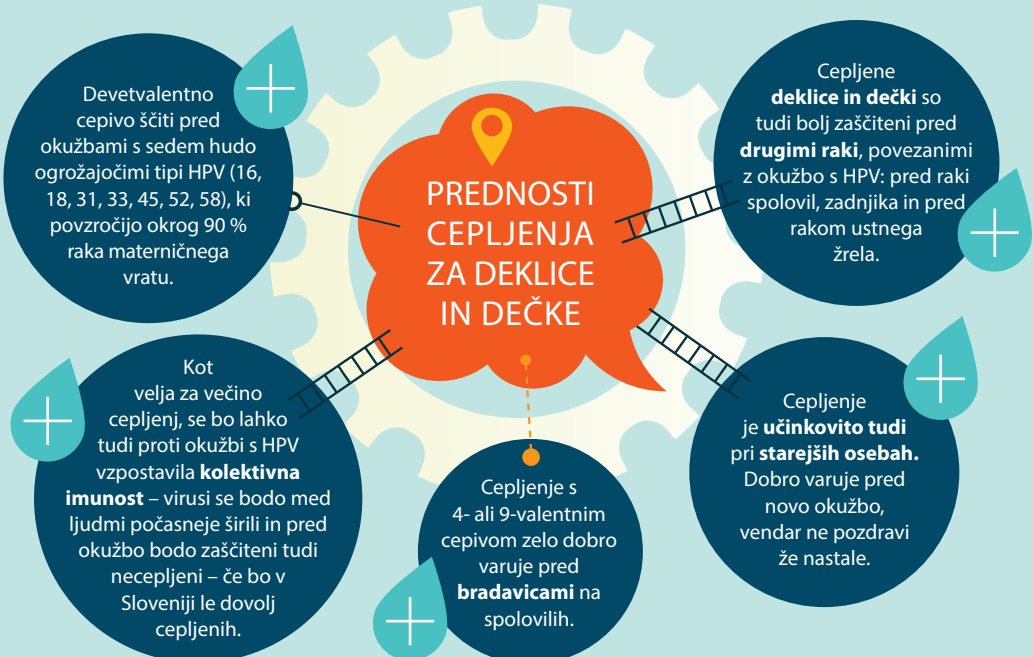
Cepljenje
deklc in dečkov
proti HPV

KAKO
PREPREČIMO
OKUŽBO S
HPV?

Kako učinkovito je cepljenje proti HPV?

Cepljenje proti HPV je zelo učinkovita zaščita proti določenim rakom in nekaterim drugim boleznim, ki jih povzročajo HPV. Prav zato je vključeno **v nacionalni program cepljenja in tako na voljo brezplačno za deklice in dečke v šestem razredu osnovne šole ob rednem sistematskem pregledu.**

Za zaščito sta do 15. leta dovolj dva odmerka cepiva proti HPV, po 15. letu pa so potrebni trije odmerki. S šolskim letom 2023/24 se cepljenje brezplačno izvaja tudi za dodatne generacije fantov na sistematskem pregledu v srednji šoli. Zamudnicam in zamudnikom, ki niso bili cepljeni na sistematskem pregledu, je brezplačno cepljenje na voljo tudi kasneje.

PREDNOSTI CEPLJENJA ZA DEKLICE IN DEČKE

Devetvalentno cepivo ščiti pred okužbami s sedem hudo ogrožajočimi tipi HPV (16, 18, 31, 33, 45, 52, 58), ki povzročijo okrog 90 % raka materničnega vratu.

Cepljene deklice in dečki so tudi bolj zaščiteni pred drugimi raki, povezanimi z okužbo s HPV: pred raki spolovil, zadnjika in pred rakom ustnega žrela.

Kot velja za večino cepljenj, se bo lahko tudi proti okužbi s HPV vzpostavila **kolektivna imunost** – virusi se bodo med ljudmi počasneje širili in pred okužbo bodo zaščiteni tudi necepljeni – če bo v Sloveniji le dovolj cepljenih.

Cepljenje s 4- ali 9-valentnim cepivom zelo dobro varuje pred **bradavicami** na spolovilih.

Cepljenje je **učinkovito tudi pri starejših osebah**. Dobro varuje pred novo okužbo, vendar ne pozdravi že nastale.

Ali je cepljenje proti okužbi s HPV varno?

Cepljenje proti okužbi s HPV je varno. Najpogostejši neželeni učinek je – kot pri drugih cepljenjih – bolečina na mestu vboda. Drugi neželeni učinki, kot so glavobol, slabost, zvišana telesna temperatura in bolečine v mišicah, so večinoma blagi do zmerni in kratkotrajni. Kot pri drugih cepljenjih in zdravilih je tudi po cepljenju proti HPV možna alergijska reakcija, ki pa je izjemno redka; zdravniki se je zavedajo in so usposobljeni ter opremljeni, da ob njej ustrezno ukrepajo.

Ali tudi ženske, cepljene proti okužbi s HPV, potrebujejo redne preventivne preglede v programu ZORA?

Da, brez dvoma. Čeprav so cepljene deklice zelo dobro zaščitene pred okužbo s HPV in jih mnogo manj ogrožajo predrakave in rakave spremembe materničnega vratu, lahko zbolijo zaradi okužbe s kakim tipom HPV, proti kateremu trenutno cepivo še ne deluje. Zato je prav, da se tudi cepljene ženske odzovejo vabilu na presejalni pregled ZORA, ki ga opravijo pri izbranem ginekologu.

IZDALA IN ZALOŽILA:

Zveza slovenskih društev za boj proti raku

UREDNIŠKI ODBOR:

doc. dr. Urška Ivanuš, dr. med.

Fani Čeh, učitelj svetnik

dr. Katja Jarm, dr. med.

prim. mag. Branislava Belovič, dr. med.

doc. dr. sc., B, Mateja Krajc, dr. med.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

www.protiraku.si